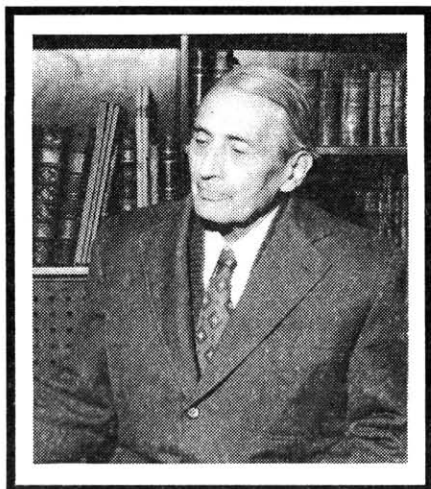

Dr. Uhlmann Aladár (1907–1994)

A Miskolci Egyetem Tanácsa és a Központi Könyvtár dolgozói nevében és személyemben magam is szomorúan, megtört szívvel búcsúzom *dr. Uhlmann Aladártól*. Az élet és a sors törvényszerű rendelése nyomán távozik Ő a földi mozgástérből, amely törvényszerűségbe bele kell nyugodnunk. A hosszú útra indulót végleges költözése okán megilleti néhány emlékező mondat, megilletné sokkal több mondat és értőbb méltatás, mint amilyenre itt módom nyílik.

Ama nagy könyvtáros nemzedék egyik utolsó tagja volt, egy azok közül, akik a háború után, néhányuk valamivel korábban más szakterületekről jöttek a könyvtáros pályára. Nem tanulták ők a szakmát semmilyen iskolában, de kiváló elméjük révén, lenyűgöző munkaszeretetükkel, példás szorgalommal és fegyellemmel, munka közben és éjszakába nyúlóan, önműveléssel képezték magukat könyvtárossá. Nemcsak a szerteágazó szakmai tevékenység technikáit vették birtokba, hanem képessé építették, csiszolták önmagukat a szakma elméleti problémaköreinek megfogalmazására, továbbfejlesztésére és továbbadására. Nem tanulták a szakmát iskolában és mégis tanítani tudták, egyetemi szinten. A magyar könyvtárügyben addig soha nem volt intellektuális nemzedék soraiból csak néhány nevet említek föl: *Dezsényi Béla, Fitz József, Gulyás Pál, Kéki Béla, Kovács Máté, Kóhalmi Béla, Sallai István, Sebestyén Géza, Varjas Béla*. Ebbe a rangsorba tartozik, ide illeszkedik *Uhlmann Aladár* neve és életműve.

Azt, hogy ebbe a nagyszerű szellemi körbe sorolom be Uhlmann Aladárt, kedves barátunkat, néhány ténnyel és emlékképpel példázni szeretném.

Elmúlt 40 éves, amikor a könyvtárosságot választotta, elhagyván a 20 éve sikeres jogászi pályát. 1949 és 1952 között megszervezte és talpraállította a Miskolci Városi Könyvtárat. Azután hozzáfogott a miskolci egyetemi könyvtár létrehozásához, melynek 1952-től 1961-ig vezetője, 1961-től 1975-ig tudományos főmunkatársa volt. Maradandó érdemei nemcsak a két könyvtár alapításában vannak, sőt nem is éppen ezek őrzik majd nyomdokait. Hatalmas elméleti és gyakorlati munkásságot fejtett ki mindezekelőtt a tudományok osztályozásában. Hat könyvet írt, tucatnál több tanulmányt. Állandó szakértője volt az 1895-ben alapított, Hágában működő

International Federation for Documentation nemzetközi szervezetnek. A szervezet 360. sorszám alatt Uhlmann-nak egyik önálló könyvét is kiadta 1965-ben. A szakma legkiválóbb német és angol folyóiratai ismertették nemzetközileg is elismert eredményeit. 68 éves volt, amikor 1975-ben nyugállományba ment. Utána talán több és nehezebb munkát végzett, mint előtte. Hat kötetnyi remek kéziratot hagyott hátra érdekes és eltérő tartalmakkal, pl. „Természettudományi, műszaki és közgazdasági fogalomgyűjtemény, 1983”, vagy „Latin, francia, német szólások, közmondások, szállóigék, 1986”.

A Miskolci Egyetemi Könyvtár méltóképpen gondozni fogja ezt a szellemi örökséget.

Köszönet azért is, hogy sajátos individuális gondoskodással a legnehezebb könyvtári szakterületen, a tudományok osztályozásának bonyolult ismereteiben munkája folytatóját felnevelte, önjáróvá képezte.

Az emberről, a kollégáról is villantunk föl néhány arcvonást. Leheletvékony idegszálakra fonódó érzékenysége, szinte mindenféle emberi léptéket meghaladó különleges finomságú szellemiséget hordozott. E ritka értékű szellemiséget megosztotta velünk, ajándékokat adott nekünk, amelyekből mi építkezni tudtunk, hogy majd próbálkozzunk az Ő követésével.

Bimbózó, nyíló virágszálakat ajándékozott névnapokon és nőnapokon a könyvtár érdemes lányainak, asszonyainak. Még a 60-as években egyszer arról szólt nekem, hogy mennyire szereti hallgatni Aradszky László és Koós János táncdalait. Máskor arról beszélt színesen és mélyen, hogy éjjelente milyen remek filozófiai diskurzusokat hallgat a rádióban, németországi adásban, német nyelven. Mennyire örült,

hogy *Mátrai László* magyar filozófus akadémikus neve is gyakorta elhangzott. Szerette és követte a magyar sport eseményeit és eredményeit. Rajongásának fő iránya azonban a magyar nyelv, a szép magyar nyelv műveléséhez kötődött. Irigylésre valóan, 75–80 éves korában is átkarolva, átölelve sétált az utcán kedves, hű társával, Lilikével.

1973-ban elnyerte a szakma legnagyobb elismerését, a Szabó Ervin Emlékérmét.

Nem tudtam találni olyan szép és igazat valló szavakat, amelyek kellőképpen reprezentálni tudták volna Uhlmann Aladár küldetését és teljesítményét. Érdemes volt az életre, amelyet kegyetlenül kemény munkával hálált meg a sorsnak. Legalább 65 évet dolgozott, dolgozott és dolgozott. Talán mondhatom – ami manapság oly ritka jelenség –, boldog ember volt, mert élni és alkotni tudott, mert sokan szerették és tisztelték őt. Maradandó értéket teremtett. Amíg ember lesz a Földön, amíg könyvtár lesz a Glóbuszon, amíg a Wilson formálta katalóguscédulák tartanak rendet könyvek szerzői és tartalmi elemei alapján, és ameddig a Neumann János alkotta számítástechnika és szatelit őriz és továbbít tudományt és ismeretet, addig Uhlmann Aladár neve ott lesz az alkotók, a küzdők, a tanítómeseterek között.

Dante La Divina Commedia-jának egy mondatát ismétlem meg, melyet 1975-ben mondtam, aktív szolgálata utolsó munkanapján: „...folyton – gyors kerékként forgatott vágycat / és célt bennem a szeretet / mely mozgat napot és minden csillagot!”

A csillagok alatt, a csillagok fényének örök világításában pihenjél, aludjál, álmodjál gyönyörű álmokat.

Zsidai József

90 éve született Beöthy Ottó könyvtárigazgató

Beöthy Ottó (1904–1985), aki mindig könyvtáros szeretett volna lenni, két jelentős könyvtárunknak (az Országgyűlési Könyvtárnak és a Közgazdasági Egyetem Könyvtárának) volt – ha nem is hosszú ideig – az igazgatója, illetve főigazgatója. Ha élne, ebben az évben lenne 90 éves. Írásunkkal életére, könyvtárosi tevékenységére emlékezünk.

1904. május 22-én született Budapesten, *Salgó Ottó* néven. Édesapja, Salgó Béla agrárhivatalnok volt. Iskoláit is a fővárosban végezte. A gimnáziumi érettségi után közel három éven át műegyetemi tanulmányokat folytatott, később kereskedősegéd, majd könyvkereskedő a Grillnél. A II. világháború alatt munkaszolgálatosként

Borba kerül (ahová – mint ismeretes – nagy költőnket *Radnóti Miklóst* is elhurcolták), onnan 1944 őszén nagy erőfeszítések árán és szerencsével jutott el gyalog Szentesre, *Szántó Tibor* nyomdással (később mesterripográfus, a Magyar Helikon művészeti vezetője). Szentesen a romos házakból gyűjtötte össze az otthagyt könyveket a városi közkönyvtár számára. 1945 január végén hazatért Budapestre. Márciusban a Budapesti Nemzeti Bizottságnál dolgozott, amelynek elnöke (*Oltványi Imre*) és titkára (*Farkas Ferenc*) adott papírt, hogy a Parlament könyvtárában dolgozhasson, „mivel életem vágya volt, hogy könyvtáros lehessenek” – írja egy 1975-ös visszaemlékezésében. Ugyanitt olvashatjuk a következőket is: „a Parlament romos épületében *Trócsányi György*... szívesen fogadott. Az ablaktalan, romos könyvtárban ült télikabátban, fülig sálakba-kendőkbe burkolózva, a katalógusszekrényeket őrizvén. Csakhamar beszállingóztak a könyvtár tisztviselői, férfiak és nők, s együtt nekiláttunk a takarításnak, a nyílások elzárásának, a rendcsinálásnak. Így lettem a gyönyörű, gazdag tudományos gyűjteménynek helyettes vezetője, majd – amikor az országgyűlés Pestre költözött vissza – kinevezett igazgatója. (*Trócsányi főigazgatóvá* lépett elő.)”

1946-ban – a híres családnév fenntartása érdekében – vette fel a *Beöthy* nevet (második felesége, a népszerű rádióbemondónő, *Beöthy-lány* volt, *Beöthy László*, a híres színiigazgató lánya, illetve *Beöthy Zsolt* író, irodalomtörténész, akadémikus és *Rákosi Szidi* színművésznő unokája). Ekkortájt született egyetlen gyermekük, Mihály.

A háború után *Beöthy* igazgatóként vállalt részt a könyvtár talpraállításában, 1949-ig *Trócsányi György* főigazgató helyetteseként. Kiváló nyelvtudását (németül anyanyelvi szinten beszélt, perfekt volt az angol és görög nyelvben, jól értett és fordított franciául, de elboldogult az oroszal is) a könyvtári munkában (szer-

zeményezés és osztályozás) jól hasznosította. 1948-ban több mint két hónapra Oxfordba utazott a II. világháború alatt be nem érkező, nyugati országokból származó dokumentumok hiánypótlása érdekében, amelyre a Ház 40 000 font sterlinget biztosított (így Magyarországon egyedül az Országgyűlési Könyvtár tudta ezt az értékes, történelmi-politikai-jogi vonatkozásokban igen gazdag dokumentumanyagot beszerezni).

1947 május 23-ától az Országos Könyvtári Központ elnöki funkcióját is betöltötte, majd Trócsányi György főigazgató menesztése után, 1949 márciusától igazgatóként az Országgyűlési Könyvtár tényleges vezetője lett.

A könyvtárban töltött öt éve alatt az intézménynek a háborús sebeket kellett begyógyítania, és a történelmi idők rendszerváltozása szellemében elindított nagy munkák és változások jégzajlásában kellett helyállnia. Csak a jelentősebbeket emeljük ki: a szovjet vezetésű SZEB-vizsgálatok, a fasiszta, szovjetellenes anyagok kiválogatása és elvitele, a cserekapcsolatok helyreállítása, a háborús hiányok pótlásának megszervezése, a károk helyreállítása, újabb leltározási munkálatok és katalogizálások, új szak kialakítása a szakkatalógusrendszerben, a könyvtári évkönyv kiadásának előkészületei, az új könyvtári ügyrend kidolgozása, a könyvtár régi személyzetének szinte teljes kicserélése, a régi vezetés felszámolása 1949-ben, illetve ezzel egyidőben szervezeti változások életbe léptetése: a könyvtár beosztása az Elnöki Tanácshoz stb. Beöthy idejében kezdődött meg – a Trócsányi által sürgetett helybóvítések helyett – a könyvtárhoz tartozó különböző területek (a képviselői és a nyilvános olvasótermeket, a munkahelyi irodákat – egy korabeli munkatárs visszaemlékezése szerint – a könyvtárnak ki kellett ürítenie) elvétele. Nehéz időszak, újabb és újabb megpróbáltatásokkal. A feladatok teljesítését tovább nehezítette az, hogy nem sokkal Trócsányi György nyugdíjazása után a vele régóta együtt dolgozó munkatársak zöme (*dr. Lukács Gyula, Györe Pál, Dávid Zoltán, Zámboreszky Ilona, Bibó Irén, Jamniczky Valéria* stb.) kénytelen volt távozni a könyvtárból. Az intézmény dolgozói nagyrészt kicserélődtek, az év során a régiek helyére 13-an (többen később ismert könyvtárosként tevékenykedtek) léptek be: közöttük *Balázs Sándor, Berkó Pál, Tordai György, Szilágyi János, Lakatos Éva, Markovits Pálné* (betanításukkal főként *Tombor Tibor* – a könyvtári szakma ugyancsak kiemelkedő képviselője – foglalkozott, aki 1946 és 1953 között dolgozott az Országgyűlési Könyvtárban).

Ilyen körülmények között a vezetési feladatok ellátása nem lehetett könnyű.

Beöthy a könyvtárigazgatói posztot csak rövid ideig (alig több mint 1 évig) látta el. 1950 nyarán az ÁVH őrizetbe vette, és a szociáldemokrata perben *Szalkasits Árpád, Marosán György, Vajda Imre, Horváth Zoltán, Schiffer Pál, Szalay Sándor, Gombosi Zoltán, Ignóus Pál, Ries István* (aki Beöthy Ottónak egyik legjobb barátja volt) és *Dobos István* mellett őt is elítélték. Az Elnöki Tanács titkára 1950. október 2-án hozott fegyelmi határozatával, mert Beöthy „szemben áll a népi demokráciával” a 159/1950. MT. számú rendelet 5. paragrafusára hivatkozva, a könyvtár eddigi vezetőjét azonnali hatállyal elbocsátotta („fellebbezésnek helye nincs”).

Felesége nem bírta sokáig a megpróbáltatásokat, és hamarosan meghalt. Őt Recskre vitték, innen 1953 nyarán, az első Nagy Imre kormány hatalomra jutása után szabadult. Ártatlansága tudatában hamarosan, 1953. augusztus 22-én levélben, majd személyesen is, újra jelentkezett – az Országgyűlési Könyvtárban –

szolgálattételre. *Vértés György* igazgató azonban 1953. augusztus 26-án írt leveleiben – a munkaviszony 1950 októberi megszűnésére hivatkozva – a visszavételt megtagadta.

Jó ideig nem tudott elhelyezkedni, mert rehabilitálására csak 1956-ban került sor. A Legfelsőbb Bíróság felmentő ítéletéről *Non György* legfőbb ügyész 4240/1956. szám alatt tájékoztatta az alábbiak szerint: az 1950-ben „lefolytatott büntető eljárás alaptalan volt és ezért a perújítási eljárás során Önt a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bírósága az összes vádpont alól, jogerősen felmentette”, tehát „büntetlen előéletűnek tekintendő”.

1957 nyarán több mint egy évre a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtárának főigazgatója lett, majd 1958. szeptember 1-től *Sík Endre* külügyminiszter a Magyarok Világszövetségének főtitkárává nevezte ki. E funkciót 1968-ig, nyugdíjba vonulásáig látta el, de haláláig a szövetség elnökségi tagjaként tevékenykedett. Nyugdíjazása után a *New Hungarian Quarterly* és a *Világosság* című folyóiratok lektoraként dolgozott. Filozófiai tanulmányokat írt. *Lukács György* három kötetes Ontológiájához ő készítette a bibliográfiai egyeztetéseket és kiegészítéseket.

9 évvel ezelőtt, 81 éves korában, 1985. március 1-jén halt meg Budapesten. Halála előtt nem sokkal járt régi munkahelyén, az általa vezetett Országgyűlési Könyvtárban (filozófiai témában kutatott). E sorok írójának szívesen és büszkén mesélt a könyvtár korabeli életéről, meghurcoltatása alatt érzett sérelmeit azonban nem felelte el, ezekről – harmadik feleségének elmondása szerint: rajta kívül – másoknak (évtizedeken át) nem beszélt, a munkatársak előtt tartandó visszaemlékezési összejevetelt nem vállalta. A könyvtár iránti nosztalgiája, szeretete viszont élete legvégéig – megszakítás nélkül – elkísérte.

(Feleségének a szerző ezúton is köszönetet mond az életrajzi adatok kiegészítéséért, pontosításáért és a rendelkezésre bocsátott fotóért.) **Jónás Károly**

Hazai termés

Az ARCANUM Databases Adatbázisfejlesztő és Kiadó Betéti Társaság elsősorban hazai adatbázisok CD-ROM lemezen történő kiadását és terjesztését tűzte ki célul. Termékeink sorában bibliográfiai, teljes szövegű, valamint képeket is tartalmazó, facsimile adatbázisok szerepelnek. Alkalmazásaink saját fejlesztésű - ARCTIS - rendszerrel készülnek, így az általános adatbázis funkciók használata mellett mód van speciális igények kielégítésére is.

Tevékenységünk a CD-ROM kiadás bonyolult folyamatának minden egyes fázisát feleleli, a tervezéstől, adatrögzítéstől az adatbázisépítésen át a kis és nagypéldányszámú sokszorosításig.

MNB - Magyar Nemzeti Bibliográfia

Könyvek 1976 - 1991

Kiadó: Országos Széchényi Könyvtár, 1994

Az adatbázis tartalmazza a fenti időszakban Magyarországon kiadott és kötelees példányként beszolgáltatott több mint 100.000 könyv bibliográfiai adatait, kiegészítve mintegy 200.000 analitikus tétellel.

Ár: 30.000 Ft (egyfelhasználós környezetben)
 40.000 Ft (hálózati ár)

OSZK - NPA

Nemzeti Periodika Adatbázis
 1981-1993

Kiadó: Országos Széchényi Könyvtár, 1994

Az adatbázis tartalmazza a Magyarországon fellelhető külföldi folyóiratok bibliográfiai adatait valamint a jelölélyaadatait.

Ár: 21.000 Ft
 Aktualizálás ára: 10.500 Ft

HUNPATEKA

Magyar Szabadalmak 1920 - 1994

Kiadó: Országos Találmányi Hivatal, 1994

Az adatbázis a magyar szabadalmi dokumentumok bibliográfiai adatait tartalmazza 1920-tól napjainkig.

Ár: 30.000 Ft / év

PRESSDOK

sajtófigyelő

Kiadó: Országgyűlési Könyvtár, 1994

A magyar sajtó 1989 januárja óta feldolgozó adatbázisban több mint százötven napi- és hetilap cikkeinek bibliográfiája található. Célja, hogy naprakészen kövesse a vezető politikai, gazdasági, kulturális eseményeket, illetve azok sajtóbeli visszhangját.

Ár: 20.000 Ft (egy CD-ROM)
 38.000 Ft (évente 2 CD-ROM)
 62.000 Ft (havi aktualizálás 2 CD-ROM lemezzel)

MSZ CD - Magyar Szabványtár

Szabványjegyzék 1994. Villamosság

Kiadó: Magyar Szabványügyi Hivatal, 1994

Az adatbázis tartalmazza az érvényes magyar szabványok bibliográfiai adatait mellett a villamosság szabványok eredeti képmásait is.

Ár: 20.000 Ft

BIBLIA

teljes szövegű adatbázis

Kiadó: ARCANUM, 1992

A teljes szövegű adatbázis Károli Gáspár fordítása alapján készült, igazi hipertextes alkalmazás.

Ár: 4.900 Ft

A fenti árak az általános forgalmi adót nem tartalmazzák.

Amennyiben bármely termékünket megrendeli, egy Biblia CD-t kap ajándékba.

Látogasson meg minket a COMPAIR-en október 11-15. között az A pavilon 113-as standján,
 illetve november 1-4. között a DAT '94 kiállításon a Thermal Hotel Heliában.

Részletes információért hívja Biszak Sándort vagy Beringer Pált

Tel/fax: 185-4749 Postacím: 1507 Budapest Pf 99

1113 Budapest, Dávid Ferenc u. 2/a IV/1